

Ταυροκαθάψια

«Από την Ερωτοτροπία
της Παισιφάης στα Μινωικά Παιχνίδια»

Απεικόνιση
ενός ταυροκαθάψτη
που πραγματοποιεί ένα
επικίνδυνο κυβίστημα πάνω από
έναν ταύρο που καλπάζει. Χρυσό δακτυλίδι.
Οξφόρδη, Ashmolean Museum.

Σύμφωνα με τη μυθολογική παράδοση, ο βασιλιάς Μίνωας δεν θυσίασε, ως όφειλε, τον όμορφο ταύρο που του έστειλε ο Ποσειδώνας, ως σημάδι θεϊκής αναγνώρισης της βασιλείας του, αλλά τον κράτησε για τον εαυτό του. Ο Ποσειδώνας, χολωμένος από την αγάριστη και ιδιοτελή πράξη του Μίνωα, τον τιμώρησε γεννώντας στην Παισιφάη, σύζυγό του, σφοδρό πόθο για τον όμορφο ταύρο. Αυτή, ερωτευμένη καθώς ήταν, και προκειμένου να μπορέσει να συννευρεθεί ερωτικά με τον ταύρο, ζήτησε από τον Δαίδαλο να τη βοηθήσει. «Εκείνος κατασκεύασε μια αγελάδα επάνω σε τροχούς και την εκοίλωνε από μέσα και, αφού έγδαρε μια άλλη αγελάδα και περιετύλιξε με το δέρμα της την ξύλινη αγελάδα, το έρραψε και, αφού την τοποθέτησε στο λιβάδι στο οποίο συνήθιζε να βόσκει ο ταύρος, έβαλε την Παισιφάη μέσα. Όταν ήλθε κοντά ο ταύρος, συνουσιάστη με εκείνη σαν να ήταν αληθινή αγελάδα» (Απολλόδωρος, III, 8-11/μεταφ. Π. Πετριδής). Από αυτήν την «ένωση» γεννήθηκε ένας τέρας, ο Μινώταυρος, ένα πλάσμα με σώμα ανθρώπου και με κεφάλι ταύρου. Ο Μίνωας έκλεισε τον Μινώταυρο στον "λαβύρινθο", όπου κάθε χρόνο επτά νέοι και επτά νέες από την Αθήνα στέλλονταν ως βορά στο θηρίο.

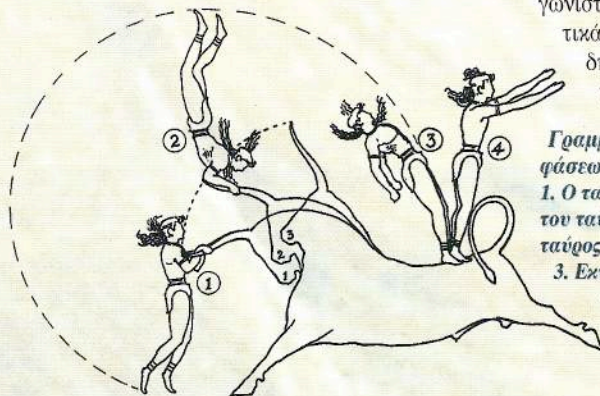
Πολλοί μελετητές διακρίνουν στην παραπάνω παράδοση τα απτά ίχνη της θρυλούμενης μινωικής θαλασσοκρατορίας κατά την Εποχή του Χαλκού. Κατ' άλλους πρόκειται για τον ιερό γάμο του ταυρόμορφου θεού του ουρανού με την αγελαδόμορφη θεά της γης ή για θεομοθε-

τημένες ανθρωποθυσίες που θυμίζουν ανάλογες βιβλικές αναφορές (ναός των Δαγών των Φιλισταιών, κλπ.). Όλες πάντως αυτές οι υποθέσεις αλλά και η μυθολογική παράδοση συνδέονται στενά με τη δεσποζουσα θέση του ταύρου στη μινωική κοινωνία και στη θρησκεία. Η θέση αυτή άλλωστε τεκμηριώθηκε και ανασκαφικά, με τις μεγάλες αρχαιολογικές ανακαλύψεις του Αρθούρου Εβανς στις αρχές του 20ού αιώνα. Το ίδιο το «δαυδαλώδες» ανακτορικό συγκρότημα της Κνωσού μάς παραπέμπει στον μύθο του λαβυρίνθου, αν και πουθενά βέβαια δεν βρέθηκε ίχνος από την Παισιφάη ή από τον Μινώταυρο!! Οι τοίχοι του λαμπρού ανακτόρου του «Μίνωα» ήταν κοσμημένοι με πλήθος τοιχογραφιών, στις οποίες η παρουσία του ταύρου είναι έντονη («τοιχογραφία της ταυρομαχίας», σκηνές σύλληψης ταύρου από τον Διάδρομο της Βορείας Εισόδου του Ανακτόρου, κλπ.). Βέβαια, η απεικόνιση του ταύρου είναι πολύ συχνή, καθώς συναντάται και σε άλλα είδη της μινωικής (και μυκηναϊκής) τέχνης (ταυροκαθάψια απεικονίζονται σε χρυσά δακτυλίδια και σε χάλκινα ειδώλια, ταύρος που εφορμά διακρίνεται στην επιφάνεια χρυστάλλινου πλακιδίου, βρέθηκαν ταυρόμορφα πήλινα ειδώλια και σπονδικά λίθινα αγγεία), ενώ ακόμη και τα ίδια τα «κέρατα καθοσιώσεως» θεωρούνται από αρκετούς επιστήμονες ότι συμβολίζουν κέρατα ταύρου.

Απ' όλα τα παραπάνω όμως, αυτό που περισσότερο ελκύει την προσοχή είναι η απεικόνιση παιχνιδιών και γυμνασμάτων με πρωταγωνιστή τον ταύρο. Πρόκειται για τα θαυματικά, όσο και επικίνδυνα, ταυροκαθάψια, δηλαδή για κυβιστήσεις (ακροβατικές τούμπες) πάνω από ταύρους με τη

συμμετοχή ανδρών και γυναικών. Από τις σωζόμενες παραστάσεις μπορούμε να αναπλάσουμε αυτήν την τελετουργικού χαρακτήρα αθλητική δραστηριότητα. Ο ακροβάτης έπιανε τα κέρατα, του ταύρου και πραγματοποιούσε ένα θεαματικό κυβίστημα καθώς το ζώο ύφωνα με ορμή το κεφάλι του προς τα πίσω. Τότε ο ακροβάτης, που είχε ήδη αφήσει τα κέρατα πατούσε στην πλάτη του ταύρου και ισορροπούσε στιγμιαία πριν «προσγειωθεί», με ένα εξίσου εντυπωσιακό άλμα, υπό τον ήχο βέβαια των χειροκροτημάτων των θεατών. Το όλο ακροβατικό, του οποίου η δυνατότητα πραγματοποίησης έχει αμφισβητηθεί από ορισμένους επιστήμονες, ήταν εξαιρετικά επικίνδυνο, ακόμη και αν δεχτούμε ότι ο ταύρος ήταν πειθηνός ή ναρκωμένος. Μάλιστα, φαίνεται πως δεν έλειπαν τα θανατηφόρα ατυχήματα, αν κρίνουμε από την απεικόνιση ενός ταυροκαθάψτη στην επιφάνεια ενός ρυτού από την Αγία Τριάδα Κρήτης, ο οποίος φανερά έχει καρφωθεί στα κέρατα του ζώου. Ο αυξημένος κίνδυνος πάντως δεν αποθάρρυνε τους επίδοξους ταυροκαθάψτες, οι οποίοι ήταν αρκετά επιδέξιοι και εξοικειωμένοι με τον ταύρο – όπως συμβαίνει και σήμερα με τις βηρικές ταυρομαχίες, που ωστόσο δεν συνδέονται με τα μινωικά ταυροκαθάψια – πολύ περισσότερο που ο θρησκευτικός και τελετουργικός χαρακτήρας ίσως και να «απαιτούσε» το στοιχείο του κινδύνου. Ίσως ο βαρύς τραυματισμός ή η θανάτωση πολλών ταυροκαθαψτών (-τριών) κατά την τέλεση των κυβιστημάτων να ήταν η αιτία της γένεσης του μύθου του Μινώταυρου! Εντούτοις, αν και ο πειρασμός είναι μεγάλος, η μυθολογική ερμηνεία και η προσπάθεια ανάγνωσης της ουσίας των ταυροκαθαψιών καθίσταται δύσκολη (ίσως και αδύνατη) και τούτο διότι το φαινόμενο αποτελούσε τον κορμό ενός αρχαίου τελετουργικού, μιας θρησκευτικής αλυσίδας, της οποίας όμως πολλά σημεία έχουν για πάντα χαθεί.

Δημήτριος Ν. Γαρουφαλής
Δ/ντής Σύνταξης
Αρχαιολόγος

Γραμμική αναπαράσταση των διαφόρων φάσεων των ταυροκαθαψιών:

1. Ο ταυροκαθάψτης πιάνεται από τα κέρατα του ταύρου.
2. Τινάζεται πάνω καθώς ο ταύρος σηκώνει ψηλά το κεφάλι του.
3. Εκτελώντας ένα θεαματικό κυβίστημα, γυρίζει και 4. πατά όρθιος στη ράχη του ταύρου (P. James & N. Thorpe, Ancient Inventions, New York, 1994, σελ. 550).